

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖАЛЧЫ ЧОНАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИН ОРГАНЫ

1951
март
28
среда
№ 62 (2236)
ВРТАЭ 20 КАР.

Бохунгу солунда:

Май 1-ге алдар кылдыр (1 арын).
Совет Эвилелинде (1 арын).
Часкы тарылга белеткелдин дүрген доозар (1 арын).
Эш Сталинга өөрүп-четиргенин илереткеннер (1 арын).
ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ (2 арын).
Коммунизм дөш улуг демиселчи (2 арын).
О. ДАМБА.—Кызыл-Тайга суму Советинин үшкү сессиясы (2 арын).

Л. ДЬЯКОНОВ.—Кыварчаар болгаш өске-даа материалдары хемчээр (3 арын).
Н. РАГУЛИН.—Чылгы малдын эдержилге кампаниязы улугерлиг эртерер (3 арын).
КНО-пун Кол Ассамблеясынын пленарлыг хуралы (4 арын).
Корейда болушкунуар (4 арын).
Эш И. В. Сталинның «Правданын» корреспондентия-биле беседасы болгар дылда (4 арын).

Чурттун чиг-эдинден хөй кылыгларны бүдүрүп үндүрер

Большевик партия болгаш совет чакан коммунизм тургузушкунунче бистиң чурттуң ажылчы чоннарының күеңишикиннерин мобилизаставышаан, база башкарышаан, бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның бот-өртөөн чигедирин дээш, үлөтпүр бүдүрүлгелерин орулгагы ажылдын бедидери дээш, пшынгы камналганы тургузары дээш улуг ажылды чорудуп турар.

Совет улус дайын сөөлүндеги беш чыл планының күөсүлдөзү дээш демисел чоруп турда, бүдүрүлгени экижидеринге, байлакшыл техниканы ажык-лаарына, күш-ажылдың организастаашканын сайырадырына, ажыл-агыйның башкарылганын арга-методун шигээдип аларына улуг чедишкенин чедишп алган.

Бистиң үлөтпүрүвүс мурнагы чаа техника-биле улуг хемчээлге чепселденип турар. Аар болгаш хөй күш кирер ажылдарның механизациязын улуг хемчээлдерге чорудуп турар чорук болза, күш-ажылдың бүдүрүлгүлүүн бедидеринге, кылыгларны бүдүрүп үндүрерин көвүдөдиринге, шынарны экижидеринге болгаш өртөөн чигедиринге көстүп хөрбөөн болдунар аргаларны ажык-лап турар.

Совет Тывының ажылчы чоннары экономиканы болгаш культураны хөгжүдериңе бодунуң социалисттик Төрөң чурту дээш, оң чыгыштан чедишкенин чедишп дээш сагыш сеткидин өөрүшкүзү-биле болгаш чоругарал-биле 1951 жылда Күрүнө бюджетинин болгаш тайбыңны камнааларының дугайында СССР-нин Дээди Советинин ийи дугаар сессиязындан хүлээп алган хойлуларның дугайында сессиянын шийтирлерин улуг өөрүшкү-биле хүлээп алган.

Бо чылын Тывының үлөтпүрүвү болгаш транспортунуң мурнунда хары салгалыг сорулгалар салдыган. Чурт үлөтпүрүнүн чиг-эдинден продукцияның бүдүрүлгенин көвүдөдир, база эң ылаңгыяда калбак херекселдин барна-нарын бүдүрүп үндүрер, тутуг программаның чорудулузын күөсүдери кылыгларны болгаш туудушкунуң бүдүрүп үндүрүлгенин шынарны экижидер, продукцияның бот-өртөөнүн улам ыңай чигелденин хандыраы эргежон чугула болуп турар.

Бистиң областың чурт үлөтпүр бүдүрүлгелери боттарының ажылын экижидер. Кызылдың алгы заводунуң коллективни нийти продукцияның бүдүрүлгени 116,1 хуу, дааранылга комбинады 122 хуу күөсеткен. Тону районуң райүлөтпүр комбинады нийти продукцияның бүдүрүлгө планын 124,9 хуу күөсеткен. Райүлөтпүр комбинады 1949 чыл-биле демейлээрге, 1950 жылда продукцияның бүдүрүлгени барык үш катап көвүдөткөн. Элөөн хөй үлөтпүр бүдүрүлгелер херекселдер өргилдезинин саарылганын: алгы заводу 2,8 катап, дааранылга комбинады 1,8 катап, ыш заводу 2,3 катап дүрдөткөн. 1949 чыл-биле демейлээрге эрткен 1950 жылда продукцияның тус-тус хевирлеринин бүдүрүлгези көвүдөөн: кидис идик 43 хуу, дилген ыш материалдары 20,5 хуу, хлеб будочка кылыглары 22,3 хуу, кондитер кылыглар 22 хуу көвүдөн.

Чурт үлөтпүрүнүн ажылында улуг чептерст бар болуп турар. Үлөтпүр бүдүрүлгелерин чамдык удурткучулары, районнар түсүкмарының болгаш хоорай Советтеринин даргалары чурттуң чиг-эдин ажылга талазы-биле ажылды сула чоруткан. Туубузу бүдүрүлгезинге херексел чүдүлгелер чепсел ажылгаан, металл болгаш өске-даа янзы-бүрү кылыгларны бүдүрүлгезинге ыш материалдарың белеткелери болгаш оң сөөртүлгези багай организастап турар. Балык тудар ажылды база ол ышшап аш-чем продуктуларының

бүдүрүлгезин калбартырына болдунар аргаларны чурт үлөтпүрү албайн турар. Үлөтпүр бүдүрүлгелер бүдүрүлгө күчүлөрүн чөп ажылдавайн турар. Ыш заводунда мебель мастерсизмасы 5 станоктарны анаа тургузуп, оларның күчүлөрүн ажылдавайн турар, 25 аяк күш түг локомобиль алгы заводунда барык ийи чыл чедир ажылдавайн турар.

Эрткен чылын үлөтпүр бүдүрүлгелеринин ажылында кол чептерстерин бирөөзи болза, чиг-этин сөөртүп чедиреринге болгаш белең болган продукцияларны таарыштырына херээлер чок болуп турган, оң хараазы-биле үлөтпүр чиг-этин болгаш материалдарын чогур ой-шаанда чедирери дээш ажылды харысалгалы-биле көөр чорук барык чок болуп турган.

Чурт үлөтпүрүнүн бүдүрүлгелери болза, чурттуң чиг-эдинден бүдүрүлгелер кылыгларның бүгү хевирлеринин талазы-биле колхозтарын, тутуг организастаашканын албан организастаашканын чегеринин болгаш чонунуң негелденин бүрүң-биле хандыра харек, кылыглар болза, шынар талазы-биле эи, а оларны чөп шынар. Доктааткан өртөктөр өзүгаар садылгар жуурлуг. Чаа туудушкунга ам туруп турар бүдүрүлгелерин болгаш чурт үлөтпүрүнүн чегтерин калбартырына 1950 жылда боаарга, он катап хөй херекселдерин үндүрүп берген. Бо чылын металл фабриказы болгаш туубу заводу чаартып тутунган турар, хеп даараар черин болгаш аш-чем кылдыр черлерин база ажыдаар.

Продукцияның бот-өртөөн чигедиринин болгаш бүгү шынар көргүзүлгелеринин бедидеринин моон соңгаар сорулгалы болза, партия организастаашканын чигеңейинин төвүңе турар жуурлуг. Партия организастаашканы болза, эконом айтырына ханы сиңийип кирер хүлөөлөгиле. Техниканың эң өңи ажылгады дээш, камналга дээш ажылды партия организастаашканы баштаар. Мурнакы бүдүрүлгелеринин стахановчуларының үнелиг дуржулганы ханы өөрөнөр болгаш негелдери, база техниктиг дөңшүлгө дээш мога-шылаг чокка демисежири эргежон чугула.

Совет Тывының социалисттик чаартылганын херээ чурт үлөтпүрүнүн ажылды улам ыңай хөгжүдериң негеп турар. Бистиң областың колхозтарының, тутуг организастаашканы болгаш чонунуң бүгү херекселдин чурт үлөтпүрү хандырабын турар. Чурт үлөтпүрүнүн чамдык бүдүрүлгелери планын күөсетпейин турарлар. План күөсөдип болурунун бүгү болдунар аргалары чурт үлөтпүр бүдүрүлгелеринде бар. Бүгү күшү салып тургаш, ол болдунар аргалары алыр дээш чаа өзү-биле ажылдаар чугула сорулга чурт үлөтпүрүнүн мурнунда салдынып турар.

Ажылчы чоннарың патриоттук эгелешинин дөңшөөнү база негелдериң, эртемнин чедишкенин болгаш мурнакы дуржулганы бүдүрүлгези шигээтпешшаан, ажылда чептерстерин чайдыраы-биле шүгүмчүлөдү болгаш бот-шүгүмчүлөдү көжүтүпүшаан партия организастаашканы социалисттик экономиканың улам ыңай чечектелишини дээш, бистиң Төрөң чуртувустуң күчүзүн быгылаар дээш база улустуң чаа-гайжылганын чайгалыш чон көдүрүлүшкүнү дээш карап азыл демиселче массаны мобилизастаар.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ

Латин ССР. Лимбаж районуң «Большевик» колхозунда бүгү коммунистер боттарының политиктиг билин бедидип турарлар. Чурукта: коммунистер Э. А. Крастня, дарган Я. Я. Дельвиг пропагандист Я. Я. Фриденфельдинин консультациязын дыңнап олурулары. Чуруу Е. Ясеновтуу. СЭТА-ның прессклишези.

Чурттун ховуларында

Ставрополь крайның 28 районнарының колхозтарында чазын тарыыр тарааларың тарылгазы калбарган. Георгиев районуң көдөзө ажыл-агый артельдери чазын чактар кызыл-тастың тарылгазын «райга бир дугаарында» доосканнар. МТС-тин техника талазы-биле чепселгененин өзүшкүнүнүн, машиналарын бедик бүдүрүлгелүг кылдыр ажылдаанын түңнелинде колхозчулар тарылганы эрткен чылдан дыма дүрген, дөрт ажыл хүннеринде доосканнар.

Прохладен тараа совхозтук коллектив (Кабардин АССР) хову ажылдарын калбарты бергенер. Эртеги чазын чөйрө культураларын тарылгазында 8 арагеттар-биле дертинген 40 трактор селжалары ажылдап турарлар. Тарылганы эң эки шынарлыг үрезинер-биле тарып турарлар. Совхозтук механикаторлары графикте айтканындан ээтип-чезе, агыстарын илтиртээрин доосканнар. Хамаатының ужар чүлүнүн самолеттары күзүн чазар культураларын минеральдыг удобрениелеринин чыгыш-чидилгенин чорудуп турар.

Час багай болза-даа, Кубаньде хову ажылдары калбарып турар. Крайның мурнуу болгаш топ районнарында өрте тарыыр тарааларын тарылгалары бугү-ле черлерде чоруп турар, тарымал тооруктарың болгаш чөмш культураларын тарылгалары калбарып турар.

Белоруссияда чылым дүшкөн. Чазыстар харның эририн дүрдөткөн болгаш

элөөн хөй черлерде черня шыгыдып сугартылган. Республиканың мурнакы көдөзө ажыл-агый артельдери күзүн чазын культураларын чазы амаашы ыңиче кирикенер. Күзүн чашкан тарааларың ажаалдагың республиканың муң хире колхозтары кирикенер.

Мурнуу Казахстанда аңгыстары болгаш күзүн чашкан тараалары илтиртээринче, кызыл-тасты болгаш хөй чылдарда үнер сиегенин тарырыңче областың чүстен хөй колхозтары кирикенер. Сарнагач районуң он көдөзө ажыл-агый артельдери хөвөң тарылгазына белеткенип турарлар. Чүс-чүс хөвөң тарыыр машиналарны белеткеп, тарылганы шөлдерин долгандыр ыш тарылгазын чорудуп турарлар.

Калуга областа чылым дүшкөн. Ховулар хардан хосталып чыдарлар. Перемышль районуң удаттырган колхозтары областа бир дугаарында күзүн чашкан культураларын чөмшидилгезинче кирикенер. Перемышльдин колхозтары муң центнер хире гранулирлиг удобрениелерин белеткеп алганнар.

Тамбов областың муң-муң колхозчулары хар сугларын доктадып турарлар. Тараажылар ийленчек черлерге хардан моондактарын тургусулап турарлар, күзүн чашкан тарааларын кырыңче ол черин удобрениелерин чазып турарлар.

Областың көдөзө ажыл-агый артельдери 200 муң гектар чөргө часкы хөр доштун сарыг суун доктадып турарлар. (СЭТА).

Колхозтарда улгатыр катыштырган бригадалар

ЛЕНИНГРАД. Үрмек көдөзө ажыл-агый артельдерин улгатыр катыштырган бригадаларың соонда дыма хөй колхозтарга дөңшөөн алыр-биле турган үрмек бригадалар артылап калган турган. Чижээлээрге, Мгинск районуң «Заря коммунизма» көдөзө ажыл-агый артелине чеди хову бригадалары, үш ногаа бригадалары, дөрт мал ажылынын бригадалары турган. Үрмек хову бригадалары улгатыр катышкан колхозтарын техниканы ажылгаарына болгаш колхозтук улам ыңайгы хөгжүлгезинге моондап болуп турган.

Колхозчулар болза, бүдүрүлгө принципинин хевиринде бригадалар тургузар деп шийтирлээр. Ам көдөзө ажыл-агый артелинде бир хову бригадасы болгаш бир ногаа бригадасы тургустунган. Мал ажылынын бүгү бригадаларын катыштырган. Мал ажылынын эргелекчиинин дуаалын дүжүргөн. Колхозта болза, мал чөми белеткээрин, тутугун болгаш сад ажылынын бригадалары тургустунган.

Областа улгатыр катышкан 200 колхозтарда бригадаларын бүдүрүлгө принцип-биле тургаларын. (СЭТА).

Областа улгатыр катышкан 200 колхозтарда бригадаларын бүдүрүлгө принцип-биле тургаларын. (СЭТА).

Областа улгатыр катышкан 200 колхозтарда бригадаларын бүдүрүлгө принцип-биле тургаларын. (СЭТА).

Эш Сталинга өөрүп-четиргенин илереткеннер

Чазактың шаңналдарын СССР-нин Дээди Советинин Президиумунуң болгаш РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунун мурнундан Тыва автономнуг областың ажылчы чоннарының депутаттарының областың Советинин күөсөкчи комитетинин даргазының ора-лакчызы эш Э. М. Суворцев тывыска.

Чазак шаңналдарын тыпысып турар үеде күөсөкчи комитеттин кенжигүнери, партия, совет организастаашканы төлөөлөкчилери болгаш областың улус өөредилге органнының харысалгалыг ажылдакчылары олурушкан.

Улус өөредилгезинин талазы-биле алдар хавыялыг болганын барымда-лааш, РСФСР-нин школарынның алдарлыг башкызы деп хүндүлүг атты тыпысып турган РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунун Хүндүлүг бижиктерин Чөөн-Хемчик районуң Хайракан эге школазының башкызы А. Г. Кузьминага, Кызылдың № 3 школазының башкызы Б. И. Федоровча болгаш Кызылдың бешки училищезинин башкызы Григорий Васильевич Корневке тывыска.

РСФСР-нин школарынның алдарлыг башкызы деп хүндүлүг атты тыпысып турган РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунун Хүндүлүг бижиктин ап тура, эш Корневтиң чугаалааны болза: «Ол бедик атты алдарлыгы-биле кадагалар мен. Совет башкылаашкыны дугайында сагыш-салышкыны дээш эш Сталинга улуг өөрүп четиргенин илеретим...»

Чазактың бедик шаңналын албышаан, башкыларга большевик партиянын, совет чазактың салып турар улуг сагыш-салышкынын дээш эш Сталинга өөрүп четирбишаан, ам олар боттарының бүгү күштерин болгаш билиглерин Төрөң чуртуна бараан болурунга, коммунисттик нийтиелдин тургузуучуларын кижиздер алдарлыг херекке бээрин күзеп турар.

Хөй чылдарда болгаш үзүк чок өңи

Часкы тарылга белеткелдин дүрген доозар

Белеткел ажылдарын дооскан

Кызыл районуң Көк-Тей сумузуңда «Совет Тыва» көдөзө ажыл-агый артелинин тараажылары (колхоз даргазы эш Нюрзат) бо чылдың часкы тарылгазына белеткел ажылдарын чедишкенин дооскан.

Ылаңгыя тараа культураларынның үрезининге 330 центнер кызыл-тасты, 90 центнер суланы, 36 центнер арбайны болгаш 34 центнер чинге-тарааны бүрүн белеткеп, арыглаашкынын дооскан.

Көдөзө ажыл-агый чепсек херекселдеринден септезе чогур 31 андазынын, 48 илтир, 26 тергени болгаш 5 тараа чаштыраар машинаны септеэн.

Часкы тарылга үезинде мал чөмиңге 21 центнер суланы болгаш 190 центнер бедик шынарлыг сиегини курлап алган. Районда машина-трактор станциязы-биле керээни чарган болгаш часкы тарылга үезинде ажыл планын кылгач. Ам чер чөмиңидилгези белеткеп дажыглаарын күштелдиришаан, үрезин хораннаарына белеткенип турар.

Часкы тарылга үезинде мал чөмиңге 21 центнер суланы болгаш 190 центнер бедик шынарлыг сиегини курлап алган.

Районда машина-трактор станциязы-биле керээни чарган болгаш часкы тарылга үезинде ажыл планын кылгач. Ам чер чөмиңидилгези белеткеп дажыглаарын күштелдиришаан, үрезин хораннаарына белеткенип турар.

Элбекшилдиг дүжүт дээш

Кандыг-даа ажылдың чедишкенин болуру аңаа баш бурунгаар чоруткунан белеткелден хамааржыр деп чүвени Кызыл районуң «Бай-Булуң» колхозтук тараажылары медреседиг билип турар. Артелин хову бригадасында 14 кижиге бар, олар белеткел талазы-биле шупту ажылды хуваажып алган.

Элбекшилдиг дүжүтө эки шынарлыг үрезин кол айтырынын бирээш. Артелин бо чылын чазып тарырына 300 центнер кызыл-тасты, 25 центнер суланы болгаш 25 центнер чинге-тарааны бүрүн арылап алган. Тарылгага чепсек-херексел септелгези база дооступ турар.

14 андазыннар, 25 илтирлер, 12 тергелер ам белең.

Хову ажылынга тырттар түштү амды-гааштан шилип, оларны тускай азырал-чүк кирип турар. Ол талазы-биле 3 сараат сиегини, 2 сараат шынарлыг са-нааны болгаш 15 центнер көк суланы курлап белеткөөн.

1951 көдөзө ажыл-агый чылында бедик көргүзүлгелерин болуру дээш колхозчулар мога чокка белеткенип турар. Ол ажылдарын хову бригаданың бригадир эш Сеңгин-оол мергежилдиг организастап турар.

М. БАГБУЖАП.

Бүгү күштү тарылга белеткелинче

Бай-Тайга районуң Бай-Тал суму Советинин даргазы эш Адыг 1951 көдөзө ажыл-агый чылында элбекшилдиг дүжүт дээш боттук хемчеглерин ап чоруткан. Үрезин четчелетинин турар, план өзүгаар негетинер 28,9 тоннага ам чүгө 500 килограмм чепсек, бар үрезинеринин үнүштүг шынарын бедидери дээш арыглаарын хандырган.

Тарылгага тырттар күш кол айтырынын бирээш. Ол талазы-биле организастык ажылдарын чорутканындан 36 аяктары болгаш 4 шарыларын курлап, камныг ажаалдада кирген. Ажыл малдарына чидиртир чөмштерин база эзелеринде белеткелгенин.

Чепсек-херекселдер четчелеп септээр ажыл база багай эвес боттанып турар. Суму Советинин хамаарылганында 16 андазыннар белең, 14 илтирлерин чүгө-ле ийизи кылдырмаан. Ол ышшап аяк, шары дериглерин хынамчалыг белеткеп турар.

Бай-Тал суму Совети бо чылын 255 гектар тараа тарыыр планын. Белеткелди улам шынаржыдып тургаш, хову ажылыңче организастык үнер, тарылганы агротехниктиг чурум өзүгаар эгелээр болгаш доозар дээш суму Совети чүгүлүгү ажылдап турар.

Тарылгага белеткелди экижидер

Областа часкы хову ажылының өгөлөөр үези чокшундап келген. Чамдык райондарда элөөн хөй колхозтар белеткелдин дооскан, харын шөлче үнүшкүннерин организастап турар. Ынчаарга ол чугула ажылды багай удуртканы-биле Тес-Хем районуң Берт-Дагда Ленин аты күөкхоста белеткел амдыгаа чедир эгелевээн.

Белеткел талазы-биле ажылдың планы безин тургустунмаан, септелгези амдыгаа чедир эгелевээн, харын колхозчулар андазын херекселдери эрткен чылгы тарылга шөлдеринде кагылашкан хөвээр. Ол ышшап чер чөмиңидилгезинге чазып турарлар.

тыс шаңна-даа өдөк, хул чүүлдери белеткелден, хар моондактар, буга-суу кылыр, өске-даа чугула ажылдар чорутушмаан.

Колхоз бо чылын 107 тонна үрезин херекселер, ыңчаарга арылап алганы чүгө 20 тонна. Ажылды кижилер бүдүрер болгай, ол талазы-биле кандыг-даа хуваалда чок; амдыгаа чедир хову ажылында тускай бригадалар доктамап бызыглаваан. Бригадир безин чок хөвээр. Удуртулганы амыдыралга холбаштырып, белеткелди шийтирлиг экижидери чугула.

С. МАСКЫП.

Чурт үлөтпүр ажылдакчыларының чөвүлел хуралы

Дүүн, Кызыл хоорайга областың чурт үлөтпүр ажылдакчыларының чөвүлел хуралы ажытулган.

Аңаа 1950 жылда үлөтпүр ажылының түңнелин болгаш 1951 жылда сорулгаларының дугайында областың

чурт үлөтпүр илдинин эргелекчизи эш С. Новиковтуң илеткелдин дыңнаан.

Чөвүлел хуралда ВКП(б) райкомнарының секретары болгаш райкүөс-сорулгаларының киржиң турар.

Май 1-ге алдар кылдыр Бакунун нефть тывыштарында

БАКУ. Бакунун нефть тывышкының коллективни Май 1-ге алдар кылдыр стахановчу элөөчтеге туруп, пландан ажыр чүс-чүс тонна нефтини хүн-бүрү казып турар.

«Орджоникидзе» трестин тос дугаар нефть тывыгы кывар-чүлү тывышкының чыл хүлээлгелерин хуусаа бетинде пландан ажыр күөсеткен.

Март 23-те мастер Камышанский, ду-

залакчы мастер Козликов, операторлар Джибар Динабраил, Ногаева, болгаш Федорова градинтер беш конук бурунгаар дүн-хүнде 25 тонна суук одаар-чүлү бээр нефти үндүр сордулар тускай херекселди тургусканнар. «Бузовны нефть» трестин дөрт дугаар нефть тывышкына мастер Аслан Гамшикин бригадазы хуусаадан 15 шак эрте нефть үндүр чорудар херекселди тургускан.

Апрель планының санында

ВИЛЬНЮС. Мартын 24-те Вильнюстун электри күжү хемчээр херекселдер заводу апрель планының санын бир дугаар-ла кылган. Стахановчуларын барык-ла чартык кезин элөөч нормаларын ийи катап ажыр күөсөдип турарлар.

Каунастың «Инкарас» резин-идик комбинадында ажылдарын держилгелерин эң өңи ажылдары дээш чарык турарлар. Резин идиктер кылыр пехте конвейер дүрген скоростиде ажылдап

турар. Оң түңнелинде калоштар чымырын талазы-биле күш-ажылдың бүдүрүлгүлүүдө. Стефания Эмилинесканың удуртканы кончүг эки шынарлыг бригаданы бедик зоргузугларын чедишп алган. Соолгу беш хүннерин дүргүзүндө Май 1-инин алдарының стахановчу элөөчлеринге беш муң эш азыг калоштарын комбинастың коллективин берген.

(СЭТА).

Вильнюс. Мартын 24-те Вильнюстун электри күжү хемчээр херекселдер заводу апрель планының санын бир дугаар-ла кылган. Стахановчуларын барык-ла чартык кезин элөөч нормаларын ийи катап ажыр күөсөдип турарлар.

Каунастың «Инкарас» резин-идик комбинадында ажылдарын держилгелерин эң өңи ажылдары дээш чарык турарлар. Резин идиктер кылыр пехте конвейер дүрген скоростиде ажылдап

Г. МИХАЙЛОВ.

ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ

Партия райкомунун кежигүннери-биле ажилды экижидер

Партия райкомунун бүгү-ле ажил чорудулазынын бедик түндүгү болуру райкомдун кежигүннери-биле ажилды экижиткенден шуут хамаарып...

Ол айтырларын хынап белеткээрине, үндүрер шийтпирлерин төлөвилдерин баш удур аялдап кыдырынга райком кежигүннери кириштирип келген.

Чоокта чаа ВКП(б) райкомунун бюрозунга ол колхозта политшколанын өөредилгезинин байдальнын дугайында эге организацианын секретари эш Балбырын илеткелин алган.

Эрткен чылдарын дуржулазынын көргүзүп турары болза, партия райкомунун кежигүннери-биле ажилды экижидеринге кичээнгей салбас, олардан хоорун байдалды болу бээр...

ВКП(б) райкомунун үндүргөн шийтпирлерин партия эге организациаларына таныштырып, ооң күссөлдөргө организастарына райком кежигүннери үргүлчү томулал, партия эге организациаларына дузалааны-биле оларын чорудуп турар болгаш кылган ажилынын түнөлия райкомга үргүлчү бижимел-биле болгаш аас-биле илеткел турары олардан бюро, райкомдун секретарындан негеп турар.

ВКП(б) райкомунун кежигүннери эштер Минит, Оранский, Серен, Артаев, Дастай-оол олар ВКП(б) райкомунун бюрозунга болгаш секретарыларын, кидистерине үргүлчү информацияларын бижимел-биле болгаш аас-биле кылып, партия ажилында четпестерни чааладыр талазы-биле саналоналарын кирип турарлар.

Эң ылангыя, бо чылдын январьда болуп эрткен Тожу районунун партия конференциясы ВКП(б)-нин Тожу райкомунун ажилында үндөин улуг четпестерин бирээни ында дей салаан.

Ындыг болза-да, партия райкомунун бюрозун, аппараты райкомдун кежигүннери-биле ажилды чегелдениң денелгине чедир экижидерин ам-даа чыдап албаан деп чүвени чакырып болбас.

Партия райкомунун бодунун чамдын тустуу кежигүннере даалгаларын ам-даа долб бербей, олардан большевикчи негелдени салбайн турар.

Партия даалгазын эки күссөдип турар

Областың партия школазынын белеткел курсуна дыйнакчы эш Моңгуш Хлеб партия даалгазын эки күссөдип турар.

Ол даалга бөдүүн хевирлиг ышкыш болза-да, алдында харысалгалык ажил болуп, чүге дээрге, өөренип турар коммунистерин сорулгазы болза, областың болгаш Совет Эвилелин, база бүгү делегей масштабтың талазы-биле бодушкунарың хун-бүрү амыдыралыңдан чыгып калбас, үргүлчү үнүп турар солуннарның номерлер бүрүзүн чогур үезинде номчуп ап турар укурлуг.

Коммунист эш Хлебне берген ол даалгазы эки күссөдип дугайында бүгү коммунистерин күзелди ол эки күссөдип келген.

Өвүр районунун херээженнеринин, слёду

Чоокта чаа Өвүр районунун херээженнеринин слёду болуп эрткен. Аңаа, ВКП(б) райкомунун херээженнер ортузунга ажил чорудар кидизинин эргелекчизи эш Белекей 1950 чылда райондун ажилды херээженнеринин ортузунга чоруткан ажилдарын түнөлдөргө болгаш сорулгалар дугайында илеткел кылган.

Райондун колхозтарында болгаш сумуларында 53 муракчы херээженер аңаа көз олуршканнар.

Жизидилгезинин херээне боттарынын онза ызымамай ажилдарын херез кырында бүзүрөткенер.

Колхозка шэфтээшкенин үргүлчү чорудар

Кызылдың көдө районунун аяның колхозтарын организастар, ажил-агыт талазы-биле бижыглар дугайында Кызыл хоорайның улуттук бидуругелери болгаш албан черлери шэфтээшкенин аргазы-биле колхозтарга чыл бүрүдө улуг дузаламчыны көргүзүп турар.

Ылангыя УМВД болгаш ОИТК коллективтери Көк-Тей сумузунда «Совет Тыва» колхозна 1950 чылда шэфтээшкенин чуруму-биле биче эвес ажилдарын кылып берген.

Мынчангаш «Совет Тыва» колхозту шэфке алган коллективтер калдык бир компания ажилдарын эгелээрин манавай колхозка ажилчин жүжү-биле, ылаңгыя транспорт-биле дузалап, 1951 чылда колхозтуң мурунда тургустунган ажил-агыт болгаш культура талазы-биле сорулгаларын чедишкенин шийтпирлээр дугайында, колхозду ажилчилеринин ортузунга язым-бүрү темалар талазы-биле лекцияларын, илеткелдерин кылып, хоорайнын партия активин шийтпирин күссөдип чутула.

Устүнде адым адаан организациаларын шэфтээр укурлуг «Совет Тыва» колхозна амгы үеде кичи-даз, транспорт-даа талазы-биле улуг дузаламчы негетиниш турар. Ондумдан чуртталга...

Коммунизм дээш улуг демиселчи

(С. М. Кировтуң төртүнгенинде бээр 65 чыл болганынга)

Сергей Миронович Киров 1886 чылдың март 27-де ыңчардагы Вятск мочузунун (амгы Кировск область) Уржум хоорайга төрүткен.

Четселгезинге кончуг улуг ажилды чоруткан.

Дийшиннерне сорук кирип чораан. Бодун, дыйнагыр эш Киров ажилчы чонга кончуг чоок. Чондун ортузунга үргүлчү чорур болган учурунда ол дына хей кижилерни танып турган.

Партияның 14 дугаар съездинин шийтпирлерин таныштыры-биле, Ленинградтың партия организациына бодунуң узаны кылып алган турган зинөөвчлериң партияга удур ошозишазын илередиң чылча шавары-биле эштер Молотов, Калинин, Андреев олар-биле кады эш Киров 1926 чылда Ленинградка барган.

Партияның 14 дугаар съездинин шийтпирлерин таныштыры-биле, Ленинградтың партия организациына бодунуң узаны кылып алган турган зинөөвчлериң партияга удур ошозишазын илередиң чылча шавары-биле эштер Молотов, Калинин, Андреев олар-биле кады эш Киров 1926 чылда Ленинградка барган.

Совет сөзүнге улус кызыгаар чок илгээр чораан. С. М. Киров ёзулуг-ла улустуң илдери. Ооң бижээн чүлдери, чугаалаары большевикчи пропагандистик улгегери болуп, Миллион-миллион совет кижилерин аас-кесип дээш эл ийрөө уйгу чыдан чок анылдап чораан.

Импералисттик дайын кыпсыкчаларын сойгалап илередиң талазы-биле улуг ажилды кылган. «Бажы улам-а тсип турар авантюристер теңек аары улус турар бажының улусу ышкыч теңек аарыг планыг, идеялыг маңыжып турарлар» — деп эш Киров дайын кыпсыкчаларын илереткен.

1923 чылда партияның 12 дугаар съезди эш Кировту Төп Комитеттин кежигүнүнге сонгаан. 1930 чылдан эгелеш ВКП(б) ТК-ның Политбюрозунун кесигүнү.

С. М. Киров советтик тайбыңга ынак даштыкы политиазының улуг пропагандист. Чедишкениң социалисттик тургузушкунун, бүгү-делегейин ажилын чонунуң эрге аяны дээш совет эрге-чагырга тайбыңның политиказын чорудуп турар деп эш Киров чугаалаан.

Совет улустун, партияның өжэнин дыйзынаны революциондык чалбыштыг индери, коммунизм дээш улуг демиселчи Сергей Миронович Кировту көөр хончү чок чораан.

Сергей Миронович Киров ленинчи-сталинчи хевирлиг политиктиг ажилдачы. Ол бодунуң улутунга, социалистик Төрөөн чуртуна канчаар-даа аажок ынак Ленин—Сталинның идеязы дээш, коммунизм дээш демиселге бодунуң бүгү амыдыралын берген Сергей Миронович Кировту совет улус кажан-даа утпас.

Октябрийн социалист Улуг революциязы тилгезин сонда эш Киров социалистик революцияның чаалап алышкынын камгалаарында бодун бүрүн бердинген. Хамааты дайының бугу чылдарын Сергей Миронович фронтунга эртип, даштыкының интервенциязы-биле, иштиканың ак-вардейшлери-биле демиселдик шийтпирлиг участоктарына турган.

Тилгелелиг социалист тургузушун бугу чуртка канбара берген. Ленинградтың ажилчы чону чаа социалистик улуттуну тургузар, көдөз ажил-агытны коллективизастар талазы-биле улуг чедишкенин эш Кировтуң удуртулазы-биле чедип алган.

Совет улустун, партияның өжэнин дыйзынаны революциондык чалбыштыг индери, коммунизм дээш улуг демиселчи Сергей Миронович Кировту көөр хончү чок чораан.

Катап тургузушкунун чылдарында С. М. Киров бодунуң төтүмне улуг күжүн тайбың тургузукчу күш-ажылга берип турган.

Тилгелелиг социалист тургузушун бугу чуртка канбара берген. Ленинградтың ажилчы чону чаа социалистик улуттуну тургузар, көдөз ажил-агытны коллективизастар талазы-биле улуг чедишкенин эш Кировтуң удуртулазы-биле чедип алган.

Сергей Миронович Киров ленинчи-сталинчи хевирлиг политиктиг ажилдачы. Ол бодунуң улутунга, социалистик Төрөөн чуртуна канчаар-даа аажок ынак Ленин—Сталинның идеязы дээш, коммунизм дээш демиселге бодунуң бүгү амыдыралын берген Сергей Миронович Кировту совет улус кажан-даа утпас.

1921 чылда Азербайджанның коммунист партиязының ТК-ның секретаринге сонгуткан эш Киров Азербайджанның коммунистерин улам-на сырый катыштырарына улуг ажилды кылган.

Тилгелелиг социалист тургузушун бугу чуртка канбара берген. Ленинградтың ажилчы чону чаа социалистик улуттуну тургузар, көдөз ажил-агытны коллективизастар талазы-биле улуг чедишкенин эш Кировтуң удуртулазы-биле чедип алган.

Совет улустун, партияның өжэнин дыйзынаны революциондык чалбыштыг индери, коммунизм дээш улуг демиселчи Сергей Миронович Кировту көөр хончү чок чораан.

Барыын-Хемчин районунун Кызыл-Тайга суму Советиниң күжү арван, оорга ссызы чоокта чаа болуп эрткен. Аңаа сумуда «Кызыл сылдыс» колхозтуң болгаш суму школазының тудуг материалдарының белеткелин болгаш суму Советиниң доктаамал комиссияларынын ажилынын дугайын чугаалашкан.

Тилгелелиг социалист тургузушун бугу чуртка канбара берген. Ленинградтың ажилчы чону чаа социалистик улуттуну тургузар, көдөз ажил-агытны коллективизастар талазы-биле улуг чедишкенин эш Кировтуң удуртулазы-биле чедип алган.

Совет улустун, партияның өжэнин дыйзынаны революциондык чалбыштыг индери, коммунизм дээш улуг демиселчи Сергей Миронович Кировту көөр хончү чок чораан.

«Кызыл Сылдыс» колхоз баштаар чери, ооң даргазы эш Агыман тудуг материалдарын белеткээр талазы-биле элөөн ажилдарын кылган.

Тилгелелиг социалист тургузушун бугу чуртка канбара берген. Ленинградтың ажилчы чону чаа социалистик улуттуну тургузар, көдөз ажил-агытны коллективизастар талазы-биле улуг чедишкенин эш Кировтуң удуртулазы-биле чедип алган.

Совет улустун, партияның өжэнин дыйзынаны революциондык чалбыштыг индери, коммунизм дээш улуг демиселчи Сергей Миронович Кировту көөр хончү чок чораан.

Ынчангаш боттарының аразында бижик билбестерин бижикти билер кылдыр, бижикти биче билерлерин эки билер кылдыр өөредирине бижик болгумнерин колхозчуларның бөлүк аайы-биле 4 кезек черде организастаан.

Тилгелелиг социалист тургузушун бугу чуртка канбара берген. Ленинградтың ажилчы чону чаа социалистик улуттуну тургузар, көдөз ажил-агытны коллективизастар талазы-биле улуг чедишкенин эш Кировтуң удуртулазы-биле чедип алган.

Совет улустун, партияның өжэнин дыйзынаны революциондык чалбыштыг индери, коммунизм дээш улуг демиселчи Сергей Миронович Кировту көөр хончү чок чораан.

М. ЧУДУМ.

Б. СЕЛИКПАА.

О. ДАМБА.

Р. ОЧУР-ООЛ.

Кывар-чаар болгаш өске-даа материалдарны хемчээр

Хемчээшкни шын организастаар чорук социалисттик амыл-аргыга улуг рольдуг, ыччагаш чуртта хемчээшкниини техниказының хөгжүлүдизине совет чазаз улуг кичээлгеини салып турар.

Шын өскө хемчээр болгаш шын өскө деңизлээр чоруктар-биле демиселдини чүпсөөдөн аңгыда материалдарның болгаш энергияның яны-бүрү хевирлериниң үчүдүнүң болгаш хуваалдазының бүдүрүлгедө чидирини болгаш продукцияны үрей кылдырн эвээжидирини, күш-ажылдың аймыл чок чоруун болгаш ажалгыч чончү кадыын хандыраының чугула чөспөз болур.

Хемчегиниң болгаш хемчээшкни приборларынның херээниң талазы-биле комитеттин чер-черде органның чоруктан истелге материалдарны эзугаар алырга кывар-чаар материалдарны, хөмүр даштын болгаш өске-даа материалдарның үчүдүнүң болгаш үндүрү бээриниң херээ эң-не таарымчакко байдалда турары илерез.

Хөмүр даш улуттунда (Ээрбектин хөмүр даш уургайында) амылга чедир хөмүр дашты деңизилеви берип турар, а хөмүр дашты автомашиналарга чогуур хемчээлинге чедир чүдүрүп берип турар.

Хоорайның электр станциясында хөмүр дашты база деңизилеви хулээп алыр, а хөмүр дашты чорук ээлдеге чеже хөмүр дашты камнап ап турарын тодаргайлаар арганы берип турар болгаш оң-биле оттулар-чүдүлүг замнап алган дугайында дүрүм эзугаар шаңчал чедир алыр арганын оттулукчулар чидирип турарлар.

МВД-ниң ОИТК чери чугай баазында болгаш областтың хереклекчилер инителениң «Дус-Хөлдө» чугайны болгаш дусту ол ышка деңизилеви, «арак-биле» хемчээп берип турар.

Нефть продукциязын хулээп алырда, үндүрүп бөргө болгаш цистерналарга курлап шыгарда оң үчүдүн дүрүм эзугаар ыяаыла килограмм-биле хемчээр тургузар. Областың дыка хой организастары кывар-чаар материалдарны деңиз хемчээли-биле хулээп алгаш, оң үчүдүн болгаш чаргыдалын литр хемчээли-биле совхозтар трестизи, МТС-тер, областтың хереклекчилер инителениң болгаш өске-даа организастар чорудуп турар. Ону литрге шилчидерге кывар-чаар материалдарның бот-деңизини шуут барымдаалайын турар ийке азы чылдың кайы-даа үезинде оң доктаатынган доктаамал деңизин (0,765—0,800 килограммны) барымдаалап турары-биле кывар чүдүлүг эзулуг бот-деңизиниң ыяаы таарышпайн турар. Ындыг чорук автотранспорт конторазының болгаш союззаготтрасстың бензин колонналарында бар.

Деңиз хемчээлин шкириниң хемчээр

линге (литрге) мынчаар шилчидер чорук бухгалтерлерни кывар чүдүлүг үчүдүн шын эвес, чогуур хемчээлинден ыракта биче хемчээлге чорудар байдал чедирген. Чикээ, автотранспорт конторазының бензин колонназы бүдүн чылдың дүргүзүндө кывар чүдүлүг бир литрде деңизин 0,765 килограммга санап турганының түңнелинде, чайгы үеде, тонна бүрүзүндө 31 литр кывар чүдүлүг чедир санавайн турган.

Ынчангаш, бот-деңизини шын эвес кылып турганының хараазы-биле боттарының бензиниң чедир санавайн баарынын чайгыч формазы болгаш бензин хереклекчилеринге бензини шын эвес хемчеп бээр чорук тытып келген.

МТС-терде, совхозтарда, Автотранспортта болгаш өске-даа организастарда нефть продукциязының үчүдүн тургузарына болгаш ону хулээп алырынга, үндүрүп бээринге үрелик деңизилерин болгаш деңиз шойларын, доктааткан хуусаазы эрткен приборларын, күрүне даңмазы чок херекселдерин амылгап турар. Боттарының кылып алган жоналдарын, бидоннарын болгаш өске-даа херекселдерин амылгап турар. Ынчангаш, «нефтини болгаш нефть продукциязын хулээп алыр, үндүрүп бээр болгаш шыгжаарының үчүдүңгө амылгап болур хемчээлдерин болгаш хемчээр приборларын угайында» 1949 чылдың май-8-те Комитеттиң даргазының үндүргөн дужаалын хажыдып турар.

Хемчээриниң приборун шын амылгап турарга доктаамал техникти хайгааралды тургузар ужурулук. Каскан приборга квалификациятынган доктаамал техникти хайгаарал тургустунар болур, чүгле ыччаарда хемчээриниң прибору шын хемчээшкниин хандырып болур. Ол байдалды өөренип көргөш министрство бүрүзү, хамаарылгалыг амыл-аргы черлери хемчээшкниге болгаш хемчээр приборларга хайгааралды тургузар дугайында чурумларын бадылаан. Областың дыка хой организастарында совхозтар трестизи, Автотранспорт конторазы, областтың хереклекчилер инителени, «Тыва алдын» трестизи, МВД-ниң област эргелекчи болгаш өске-даа организастар амылга чедир хемчээшкниге хайгааралды тургустунап болгаш ону боттандырабайн турар.

Кывар-чаар материалдарның үчүдүн тургузарына организастарының хой эзинде нефть нудар пункттарының нефтьте симетрлер, метрошкалар, деңизлер болгаш деңиз шойлары-биле хандырылгына, ол ышка курлаавыр шыгжап турар цистерналарның сантиметр бүрүзүңге чеже литр бензин кирерин көргүзүп турар баш удур санапкан даңзыларның чок болуп турары улуг хамаарылгалыг болуп турар. Ындыг даңзылар Автотранспорт конторазында дүгүжүп турар. Эш Көк бо чылдын чаа төрөөн 91 баш өшкүдөрдөн 91 акайларын, 31 баш хойлардан 31 хураганнарын ажаап алган. Колхозтук шээр малды өзүп турар.

УЛЕГЕРЛИГ МАЛЧЫН

Сүт-Хөл районуң «Ленинчи комсомол» колхозта хой, өшкү малдарны коммунист эш Көк ажаап турар.

Херээжен эш Көк болза, мал ажаап азыраарына оза мергенден малчы. Чылдың яны-бүрү үелеринде болгаш хүннөрүнүн яны-бүрү байдалдарында

ЗООТЕХНИКТИҢ СУМЕЗИ

Чылгы малдың эдержилге кампаниязын үлегерлиг эртирер

Партия болгаш чазак бистиң областтың колхозтарының болгаш совхозтарының чылгы малын сай-даа, шынар-даа талазы-биле сайзырадыр дугайында улуг сорулгалары салган.

Ол сорулгалар чылгы малдың эдержилге кампаниязына белеткелдерин болгаш ону эртирериниң үезинде, белдерин төрүүр үезинде улуг хемчээлин биле шийтирелетинген турар.

Бистиң аныяк областтың колхозтары 1951 чылда чылгы малдың үрелик болгаш баранының фермаларында Совет Эвилелиниң мураккы аят заводтарында эжелген бир дугаар чергенин 70 аныг үрелик аскырларды улук турар. Оон аңгыда Устү-Унсейс уксалыг 50 аныг аскырлар база бар. Ындыг болза даа—чүгө ол бүдүрүчүлериниң саны төрүүр белерин бүрүнү-биле боозадып шыдаазы билдингир.

Тываның чылгы мал амыл-аргыларының мурнунга тургускан сорулгалары чедириниң шийтирелээрде чылгы малды өстүрүп көүдөдириниң организасташканында, хамыктың мурнуңда чылгы малдың эдержилге кампаниязында чагалаарлаашкындан шийтирели-биле ойталаары чугула. Эртениң чедириниң ичинеринге болгаш мураккы чылгычылдарның дуржулганын үндөзилээн, чаа техниканы чылгы мал амыл-аргыны практиказына негтеридер херек. Чылгы малды тарып боозадырының аргазын бүдүрүлгө бүгү талазы чорудар херек. Ол ышка боос белериниң шын азырал, ажалгазын организастаары, бар турар ажалгыч шынарны экижидер болгаш көдө амыл-аргы айттарының күзөөн хевирин алыр сорулгалык чылгы малдың төлүн шын доруктуруп өстүрерин организастаары чугула.

Чылгы малдың эдержилге кампаниязын чедириниң эртирер төлөздө, бүдүрүкчү аскырларны болгаш төрүүр малды эдержилгеге белеткээринче ам доран эгелеп кирери чугула. Эдержилге кампаниязының бүгү үезинде бүдүрүкчү аскырларны азыраарына четчир санын эки шынарлыг сизенин болгаш концентратыг чемерни үзүп тускайлаар херек. Чемер болза, бодунуң составының талазы-биле яны-бүрү болур ужурулук. Бүдүрүкчү аскырларга хүдө бээр чегме 0,5 килограмм чарбалал каан тарааны (суланы, арбайны), 5—10 литр тырткан сүтү, база дүк, дүжүрүк немелде чөмгөрүлгезин кирири чугула. Азыралда турар аскырларны үр-гүлүч агаралды, база чамдыкта бичик мууну каап турза чогуур.

Бир өскө бүдүрүкчү аскырлар амылда турар болза, дон-дараан хостааш дыштандырып, оларга эң ич азырал, ажаалганы тургузар, эдержилге кампаниязы эгелекче чедир аскырларны эки денгилдег болдулар чорук чугула.

Зооветеринар амыл-аргылары чылгы фермаларының эргелекчилери-биле болгаш чылгычылар-биле кады эдержилге кампаниязы эгелекчелериниң мурнуңда аскыр өөрү чылгыларны организастаар, чылгы малдың ветеринар талазы-биле байдалын хынаар, аскырларның үрелик шынарын хынаар ужурулук. Үрелик кошкак хире аскырларны эдержилгеге кирер кылдыр эки азырал, ажаалга болгаш чөмгөрүлгеге тургузар, чоон төрөл белерин, аскырларны кады эдерширтисеб ужурулук.

Эдержилге пунктузунга аскырларны суггарының, чөмгөрүлгезин, оларның боттарына база нажаазын арыглаарының, ыңай бээр чорудуп, муун агарлаарының, эдерширтилгеге, кирири-ниң үе шагын айткан шыгыгы хүн чурумун тургузар ужурулук. Чылгы мал фермаларына үрелик аныгы үең чоно чорутунас төлөздө эдержилгениң билинге-реестрлерин чурумчудуп чорудары тергини чугула. Аскырларга белерин оонап быкыттарының нормазы сула эдержилгедө 3 хар чедир аскырларга 10—15 баштан, оон өрү назылыг аскырларга 20—30 баштан ашпас ужурулук. Тудуп эдерширтилгениң үезинде

зында-даа, областың совхозтарында-даа ол ышка өске-даа дыка хой организастарда чок болуп турары нефтини болгаш нефть продукциязын шыгжап кадалаар саваларыны ишкериңиң даңзызын үш ай хуусааның иштинде тургускан турарын бүгү-ле министрстволар болгаш өске-даа организастарлар СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1949 чылдың февраль 24-те үндүргөн айттышыкынын хуусетпейн турар.

Сантиметрлиг даңзыларның метрошкаларның болгаш нефтьдезиметрлериниң чок болуп турарының түңнелинде организастарларның бухгалтерлери артып калган кывар-чаар материалдарны санаарда, херек кырында бар артыкшыкынары хемчеп санавайн, дептерлерден ушта бижип алган саннарын барымдаалап бөдүнү арга-биле санаашкын кылып турар.

Кывар-чаар болгаш өске-даа материалдарны шыгжаарының болгаш чарыгдарының үчүдүңгө шак мындыг байдал, оларны хыналда чок болгаш шын эвес чарыгдарында чедир турар.

Кывар-чаар материалдарының, хөмүр даштын болгаш өске-даа материалдарның хемчээшкниин болгаш хемчээр приборларын байдалын шийтирлиг экижидер сорулгалары 1951 чылдың январьда Тыва автономнуг областың амылчы чоннарының депутаттарының күүсөкчи комитети тускай шийтирине үндүргөн.

Ол шийтирине-биле 1951 чылда хемчээшкниин болгаш хемчээр приборларын чүрүне хыналдазын чорударының графитин бадылаан болгаш ол ышка хемчээр приборларга хүн бүрүңчү хайгааралын тургузарын, херек кырында хемчээр болгаш деңизлээр аргаларын амылгаарын, сантиметр даңзыларын тургузарын 1951 чылдың бир дугаар кварталында доозарын, амылгаар хуусаазы эрткен болгаш күрүне таңмазы чок хемчээр приборларны хавыраары болгаш хөмүр дашты, чугайны база өске-даа деңизил хемчээр чүдүлгезин ишкери барымдаалап хемчээр чорутарын хоруруун бүгү организастарының удурткучуларына хулээткен. Кывар-чаар материалдарыны шыгжаарының, хулээп алырының, үндүрүп бээриниң болгаш сөөртүрүнүң үчүдүн СССР-ниң күрүне хандырылга чериниң 1949 чылдың июль 20-де бадылаан чурумун эзугаар организастарының бүгү организастарының удурткучуларына сүмелзөөн.

Бо доктаалды шыгыгы күүсөдирине-биле хемчеп херекселдерин болгаш хемчээр приборларын хынаар амылчы күш-тедирин албан организаста, бүдүрүлгө черлери кыска хуусаада чорудар болгаш бүгү деңизилери, өске-даа хемчээр приборларны хынаары эргенжик чугула.

Л. ДЬЯКОНОВ.

АЛГАН ХҮЛЭЭЛГЕЛЕР АЖЫЛ-ХЕРЕК КЫРЫНДА БОТТАНЫП ТУРАР

Чөөн-Хемчик районуң Хөндөргей болгаш Хайыракан сумуларының «Кызыл тараачын», Сталин аттыг колхозтарының амылчы херээженнери боттарга күш-ажылчы хүлээлгелерин алгаш, ону амыдырал кырында үлгерилг болгандырып турарлар.

«Кызыл тараачын» колхозта херээженнер школа интернадында өөреникчилерин хевин чууп берип, оларның ишти культурулук амыдыралының дугайында саргы салыр деп боттарының хуралына чугаалашканын. Олар чоокта чаа херек кырында өөреникчи уругларның 244 кезек яны-бүрү хептерин

А. ДОПЧАА, О. БАЗЫР

БОЗОЗДЫР ПУНКТУЛАРЫНДА

Көдөз амыл-аргы органның, районнарының, участкаларының болгаш пункттарының тускай эртенингериниң сорулгазы болза, бо хемчегиниң политика, амыл-аргы талазы-биле улуг укур дузазының дугайын колхозчу болгаш көдөз амыл-аргы-биле холбашкан амыл-аргыч бүрүзүңү меделеринге чедирине, чылгы малдың эдержилге кампаниязын эртирерин организастаар талазы-биле белеткелдерин дон-дараан калбартырыңче амылчы организастары болгаш тарып боозадыр пункттарыны оша хайгаарала алыры болур.

Улуг-Хем районуң «Күш-ажылдың хосту» колхозта чылгы малдың ферманың фермазының эргелекчизи, тарып боозадылганын техник Д. Л. Барцев, улуг чылгычы К. Ф. Шиннов олар чылгы малды тарып боозадыр пунктунуң амылына 1950 чылда эки түңнелдерин чедип алган. Олар Бүдүнүчү уксалыг чыгыс аскыр-биле 108 төрүүр белерин үрелиндирип шыдаан. Шак ыңдыг чикитки тарып боозадылганы оон-да өскө пункттарының амыл-аргычы база көргүзөр ужурулук.

Эрткен чылдын чылгы малдың эдержилге кампаниязын харысалга чок организастаан чорук чамдык черлерден илерез. Чикээ, Чадананың дуржулга станциязы. 1950 чылда мал өдерширтилгезиниң бүгү сезонуң иштинде Орлов уксалыг бир дугаар чергениң «Свет» деп аскыр-биле чүгө 5 бе боозаткан. Ол болза, дуржулга станциязының зоотехни амылчы иштинге киребин, эдержилге кампаниязының амылчы чагалаарлаашкыныче ниригени херечилеп турар. Кайы-даа кулунуң тытып келгенин дугайында барымдаа болур хире эзулук документ ында чок. Дуржулга станциязын өстүрген үрелик аскырларны колхозтарга садарга үрелик херечилелдерин тыгыйсап турар. Чүгө дээрге, ында зоотехниктиң үең чок болуп турар.

Бо чылгы Тываның чүрүңнине атыр завод нажаазының чанынга тарып боозадылганын талазы-биле инструктор зоотехниктерин, үрелиндикчи техниктериниң билин бедириниң ийи неделя хуусаалыг куруун организастаар. Ол болза, Тыва автономнуг областың белерин чаа арга-биле эдерширттери

Чадана МТС. МТС-те часкы тарылгага белеткеп хайныкшыкыны-биле чоруп турар. Трактористер боттарының септелге нормаларын хүн-бүрүдө ажып күүсөдип, часкы тарылганы кыска хуусаада эртирери-биле тракторларның болгаш кожуда херекселдериниң септелгелерин эки шынарлыг кылып турарлар.

Чурукта: эң аки септекчилерин бирөөзи, тракторист О. Соржунов трактор мотору септеп турары. Чуруу А. Ермолаевтин.

КЫЗЫЛДЫҢ АВТОТРАНСПОРТ КОНТОРАЗЫНЫҢ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ МАЙ МУРНУНУҢ ЧАРЫЖЫ

Кызылдың автотранспорт конторазының амылчы болгаш албан хаагчылары Май мурнунуң социалистик чарыкын калбартыпшаан, социалистик чарышта алган хүлээлгелерин долдур база ажып күүсөдир дээш аныкдап турарлар. Механиктер мастерскаяның амылчылары социалистик чарышка шууту хаара тутунган болгаш бригадаларың аразында хүлээлгелерин алганнар.

Токарь-механиктер цехтин бригадасы стахановчу Г. Гребенниковтуң удуртулганы-биле улуг чедириниң чедип алган.

Ук бригада март айның 20 хонхтарының дүргүзүндө бүдүрүлгө планын 116 хуу күүсеткен. Ол бригаданың кичиниери дарганчылар Ткачев болгаш Исмаев боттарының үлүг-нормазын 210—210 хуу кылдыр күүсеткенер.

Профилактиктиң станцияда социалистик чарышта дыка чөптөс калбарып турар. Чүл дие, социалистик чарышта бүгү амылчылар шуутуу хаара тыртыпшаан. Чарыктын түңнелин үндүрбейн турар. Көргүзүп самбыраар чок болуп турар.

Мынчангаш ам сорулга чүл дие, социалистик чарыктын амылчы ур-түңнелдиг болдулар дээш аныкдаарында хамаарып. Чарышка боттук удуртулганы салып тургаш, делегейин амылчы чоннарының байырлыгы—Май биринге чаа-чаа көргүзүлүг ужурамыр дээш амылдаар.

Г. БЕЛОГОРСКИЙ.

ДУЖУМЕТСИГ СЕКРЕТАРЬ

Эмнелениң күш-ажыл экспертиза комиссиязы неделя санында понедельник болгаш четверг хүнерде чылгы аарык хижилерин, Ада-чурт Улуг дайымың болгаш күш-ажыл инвалиттериниң амыл кылып шыдаар, шыдаазын шийчиле доктаадып турар.

Комиссияның амылы эгелээриниң бетинде бир шак бурунгаар, комиссия кирерин күзөөн аарык хижилерин болгаш инвалиттериниң бүртүңнелинге комиссияга херектелерин бүгү документилерин кожуп кылдыр хүлээлгезин комиссия секретари Е. Иванова чончү ортузуңга элтир ээдек эвес, багай күүсөдип турар.

Ылаңгыя Е. Иванова комиссияның шийчилге кылдыр санында 30—40 минут озадап келир. Оң ужурунда комиссияның амылы орай эгелээр. Бүртүңнелди кылдырда улустуң ээлчезин барымдаалавас, бодунуң таныш-коруштерин болгаш мурнай кириксезин экижидерин ээлчег барымдаалавас бүртүңнел-шаап алыр. Ындыг килерден комиссияга херектиг документилерни чиди-биле негеп албас. Комиссия инвалиттер надыг документилерин кирерин ханада чарлап бизнөөн-да болза, долу эвес болгаш чарладыр бизнөөн кижи бүгүдөгө билдингир эвес, ылаңгыя орус сөс билбес кижилерге билдинмес.

Март 20-дө бодунуң чоол өчүү Честебааны болгаш бир таныш кижизик телефон даамчыгыр ээлчег чок бүртүңнелинге таарыммай ээлчегде турган бир кижиден «чүгө ол кижилерин ээлчег чок бүртүңнелдер» дээр «мээң турам-дыр, силерге хамаан бе, силер ыгыттавай, турган черидерге туруңар!» деп турган чорук бар.

Каа-Хем районунда келген аар-аары Килин, чүгө секретарь Е. Ивановага хажагай чаңыңың ужурунда комиссияга неделя хире кирип чадап турда, област социал хандырылга килдинизин эргелекчи эш Г. М. Сагалов киркип тургаш комиссияга кирген.

Март 22-де Кызылдың сапог даараар мастерскаязының директору И. Маадыр-оол комиссияга кирер дээш ээлчег эзугаар документилерин секретарьга бөргө көргөн-даа чүве чок «хаман документилерин чып өккөл» дээш дедир ошталган.

— Ам хандыг документилер херек боор чүвөл? Тайылбырлап берип көрүңер—деп Маадыр-оолдун дилезинге надыг-даа хары бербөөн. Маадыр-оол секретарьның надыг-даа харызын маан чадааш, эмнелге эргелекчизи Серкейден тайылбыр алгаш ханган.

Чамдык чурум негезин кижилерни дүжүметсиг байдал-биле кончуур, чок болза, хордаан сеткили-биле оларны бүртүңнелге дугайын инвалиттер кайткан чугаалажып турар.

Инвалиттерниң хомудалын эзугаар дүжүметсиг секретарь харысалда оонар херек.

И. ЧОРБАЕВ.

БИЖИКЧИЛЕРНИҢ НЕГЕЛ-ДЕЗИН ХАНДЫРАР

Сүт-Хөл районуң Хөлчүңүгдө араг чон эрткен чылдын чылдың чагылдазынга 56 солуннар бичиккен, оң ишти өртөө—900 аныг рубль. Оң ээлери мынчага чедир солун албаан. Райончадан негээрге, «бисте ыңдыг чагылдалар чок» дээр.

Утталганд илеретинип турары болза, ол аншаны ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдинизинде Хуна деп кижи будалдырган. Ол болза, культурага шаптыктыг айтырыг болур. Бо дугайын дарый хынап, бичикчилериниң негелделерин хандыраар херек.

О. ХАЛЫШ-ООЛ.

КОЛ КИЧЭЭНГЕЙНИ МАЛ АЖЫЛЫНЧЕ

Улуг-Хем районуң Хөндөргөдө малдың кышкы амылы багай тургустунган. Мал чени камчы чарыгдар, оларды чөп амылгаар айтырыгы суму Советке болгаш ында партия организастары баш бурунгаар көрдүрбөөн. Ол айттары болгаш чөп үстү, оларды кызылдан келген, кышкыг соок берге үезинде тургустунуп үген.

Берге байдалдан чайлаарының аргазы чүгө сайгара кожуруп олар солугу турган. Хөндөргөдөн Ийи-Талды Барыкче, Элегестик Оңажаке база Кара-Хаяке 300 аныг шээр малды, 640 инекти болгаш 330 аныг чылгыны көжүргөн. Ынчалза-даа Хөндөргөң чүм харында ам-даа 2 муң хире мал бар.

Ажаалда хайгааралдың багында ылаңгыя мал чени сизген белеткээрин хандырааныңдан сумуга 60 баш бод мал хордан. Бо талазы-биле райончү көдөз амыл-аргы килдизи кончуг багай удурткан.

Кышкың байдалы часче чооншулап тудууна мал амылынга харысалганы улам күштелдирер херек. Малды хорлап, оң чаш төлүн меңди камлап алыры дээш бүгү хемчегелерин ап, удуртулганы дыңзыдары чугула.

Е. МАКСЫР.

КНО-нун Кол Ассамблеясынын пленарлыг хуралы

НЬЮ-ЙОРК, март 21-де КНО-нун Кол Ассамблеясынын пленарлыг хуралы болган, аяа Кол Ассамблеянын элчеглиг алды дугаар сессиянын чыдырар черинде дугайын чугаалашкан. Эрткен чылдың декабрынь 14-те Кол Ассамблея бодунуң алды дугаар сессиянын Европага чыдырар деп доктаатканы билдингир. Кол Ассамблеянын даргазына КНО-нун чынгине секретарине Европада ол-ла сорулуга эд-не таарымчалыг хоорайны шилип аларын дааскан. Ындыг турбуза Кол Ассамблеянын февраль 13-те пленарлыг хуралына КНО-нун чынгине секретари Кол Ассамблеянын чыдырарына таарымчалыг оран-бажыч чок дээрин орадашты турган. АКШ-тын төлөөлери болгаш өске-даа чурттарнын Кол Ассамблеянын декабрь 14-те шиттиринг черүштүр элчеглиг сессияны АКШ-ка эртирерин негеп туралар.

Совет Эвилелинч болгаш өске-даа элөөн чурттарнын төлөөлери Кол Ассамблеянын декабрь шиттиринг катта көөрүнге шиттирли-биле удулашып турар болгаш Кол Ассамблеянын сессиянын Европага болдурууны ар-газын бар деп бүүрүткенер. Кол Ассамблеянын элчеглиг сессиянын Парижге эртирер болу дугайында Франциянын чазза бодунуң саналын дыңатканы чедир сонгарларды деп февраль 13-те шиттир үндүргөн.

Март 21-де хуралды ажыдып тура Кол Ассамблеянын даргазы Энтоний КНО-нун Кол Ассамблеянын алды дугаар сессиянын ноябрь 6-дан эгелээш, ооң ажылы төнгүжө чедир Парижге чорударына оран-бажыч тысыр деп Франциянын чаззаын шиттиринг дыңаткан КНО-нун чынгине секретаринин бүгү төлөөлөргө тараткан чагазыныч кычээгенин угландырган.

Кол Ассамблеянын элчеглиг алды дугаар сессиянын Парижге ноябрынь 6-да чыдырар деп сүмелзэн Кол Ассамблеянын даргазынын киргине резолюциянын төлөвилелин ук хуралдың үезинде төлөөлөрин аразына таратынган.

Бо айтырыгың дугайында бир дугаарында Франциянын төлөөзи Ланост чүве чугаалаан.

Ооң соонда нинти чугаалажыштын эгелзөн. Алды дугаар сессияны Парижге болгаш черле Европага эртирерине Швециянын, Пакистаннын, Филиппинернин, Австралиянын, Мурнуу-Африка Эвилелинч өске-даа чурттарнын төлөөлери удулганнар. Олар болза, алды дугаар сессияны Парижге ийикте, черле Европага чорудары болгаш база сессиянын ажыдышынын ноябрь 6-га чедир сонгарларды КНО-нун болгаш ооң органдарынын ажылдарын будулдулар болгаш ол сорулуга чарыгдалдарын элзэн улгатырар деп чүвени бүүрүрерин орадаштыр турар.

Сессияны Парижге эртирер дугайын Англиянын төлөөзи Джебб чугаалаан. Алды дугаар сессиянын ажыдышынын иш чели хонукта сонгарларды КНО-нун болгаш ооң органдарынын ажылына боттуг саялдарыг болбас деп Джебб чугаалаан.

Алды дугаар сессияны Парижге эртирер дугайында Бельгиянын, Боливианын, Гантинич болгаш өске-даа чурттарнын төлөөлери, база каттап сөс алган Франциянын төлөөзи Ланост чүве чугаалааннар.

Ооң соонда Совет Эвилелинч төлөөзи Я. А. Малик сөс алган. Элчеглиг

алды дугаар сессияны чыдырар черинде дугайында Кол Ассамблеянын декабрь шиттиринг катта көөрүнге Совет Эвилелинч төлөөлери кезеде шиттирли-биле удуланып турган деп Малик демдеглзөн. Чамдык илеткелчилер элчеглиг сессияны Парижге эртирер чорук КНО-нун сандарып бустурунга чедирер деп чүвени көргүзерин орадашты турарын демдеглзөн, Я. А. Малик тодаргай чиктерини кырынга Кол Ассамблеянын сессияларынын аразында ажыл узамдыгы-даа турган болза, амдыгаа чедир КНО-нун чаңгыс-даа органы буступ дүшпөн деп чугаалаан.

КНО-нун турар чорунга бо байдал кыжанып турар эвес, харын КНО-нун иштинде агрессия блок тайбынч болгаш улустар аразынын найыралын быжырар ол организациянын дайынчыч чепсээ болдулар деп айтыкан генерал-симус И. В. Сталинның чокта чаз «Правданың» корреспондентизи-биле чугаазын бодаар хэрж деп Совет Эвилелинч төлөөзи чугаалаан.

Совет Эвилелинч төлөөлери сессияны Нью-Йоркка эртирер дээр талалакчыларын барымдааларынын шинээ чок байдалдарын бир-бирээ чокка көргүскен.

Түңнелинде Я. А. Малик болза, Кол Ассамблея Франциянын чаззаынч алчы чүдөөп алычы байдалын ажыглаарынын бүгү барымдаалары бар, Совет Эвилелинч төлөөлери Кол Ассамблеянын 6 дугаар сессиянын Парижге эртирер дээр бодулар деп чугаалаан.

Даразында чүве чугаалаан АКШ-тын төлөөзи Гросс болза, сессияны Парижге эртирер чорук КНО-нун ажылын кошканды болгаш ооң бюджетинге аар чүкк болу деп төлөөлери чорударын орадашкан.

Нинти чугаалажыштын доозулган соонда АКШ-тын, Ирактын, Пакистаннын болгаш чамдык өске-даа чурттарнын төлөөлеринын инициатива-биле яны-бүрү аялгысты аргаларын хергелд тургаш, сессияны резолюциянын төлөвилелинч бодулашканын бодулаш деп турганнар. Ынчалза-даа Совет Эвилелинч болгаш өске-даа чурттарнын төлөөлеринын негелдзиз эзугары бодулашканынч хой нуруузу-биле бүгү аргаларын ап октаан болгаш резолюциянын төлөвилелинч бодулашканынч тургускан.

Резолюциянын төлөвилелинч чүүлдерин тус бурзуңде болгаш ооң соонда нинтизи-биле бодулаан. Резолюциянын төлөвилели дээр нинтизиңде 24 бодулашканынч бердинген (Аргентина, Бельгия, Боливи, БССР, Чили, Колумбия, Коста-Рика, Чехословакия, Доминиканская республика, Эфиопия, Франция, Гаити, Иран, Ливан, Люксембург, Панама, Парагвай, Перу, Польша, УССР, Совет Эвилели, Англия, Венесуэла болгаш Югославия). Ол төлөвилеге 17 бодулашканынч болган. (Австралия, Канада, Гоминданович, Индия, Индонезия, Иран, Ирак, Израил, Либерия, Голландия, Новая-Зеландия, Норвегия, Пакистан, Филиппинер, Швеция, Турция, Мурнуу-Африка Эвилели болгаш Катышкан Штаттар. 12 төлөөлөр бодулашканынч дадагалзааннар (Афганистан, Бразилия Куба, Дания, Эквадор, Египет, Греция, Мексика, Саудовская Аравия, Сирия, Таиланд, Исем).

Бодулашканынч соонда Кол Ассамблеянын хуралы хагдынган. (СЭТА).

Барыин Германияда эжелел талазы-биле чарыгдалдарнын өзүлдзиз

БЕРЛИН. АДН агентилелинч меддеглп турарын эзугаар алырга, сан-хөөлөринч ном министр Шюфферинг пресс-конференцияга меддеглзэн болза, амгы үеге чедир кирип турар негелдлер эзугар Барыин Германия, апрельдиң 1-ден эгелээш 1951—1952 бюджет чылдарында эжелел талазы-биле чарыгдалдарнын хергелдизине 9 миллиард чыгы маркты, азы эрткен бюджет чы.

лынга бодаарга ийи каттап хой чарыгдалды кириген турар учурлуг. Эжелел талазы-биле чарыгдалдарнын улгатырар дугайында хамаарышкан негелдлерин боин чазакка дужалат хевирлиг кылдыр дамчыдып берген деп Шюффер меддеглзөн.

(СЭТА).

Американчыларнын политиказынын түңнели

БЕРЛИН. АДН агентилелинч Штутгарттан (Америянын эжелел чагырган зоназы) дамчыдып турары-биле алырга, Штутгарттын «Фольксшитимме» деп солуну «Аденауэринч чазза ашты организастап турар» деп эгелиг чүүлүнде меддеглп турары болза, март 20-ден өгөлел Штутгартта хлеб болгаш быжырган далган аймааның өртзө 15 хуу улгаткан, а кара хлебтиң өртзө үш каттап арткан.

варышканын херечилеп турар. «Ажыл-агыныч бүгү адырларында өрткерттеринч үзүк соксаал чок өзүп турар чоруу болза, ажыл төлөвиринч деңгелин кудуларды, чурттакчы чоннуң материалдыг байдалын кудуларды баксырадыр дугайында американчыларнын биске эккеп дөгеп турар политиказынын түңнели болур. Бир тонна кызыл-тастың өртзөн 420 марк кылдыр, бир тонна көн-тарааның өртзөн 380 марк кылдыр өстүрген чорук хлеб өртзөн 15—20 хуу улгатырарына чедирген. Ооң кырынга саарылга үндүрүүнүң улгадыры база нежемир. Эрткен үнөңчак ындыг аартаашканынч ажылы чон шыдажыр аргазы чок...

Америк милитаристеринч аспаанда кирип алган, оларынч политиказын дептин туралар оларынч-биле кады өлүр укурлуг. Бистер он герман улустуң амы-тынын камгалап алырын күзеп турар бис».

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязынын Кол командьлалынын дыңнады ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократыг республиказынын Улустуң армиязынын Кол командьлалынын март 23-те дамчытканы болза: Бүгү фронтуга Улустуң армиязынын кезектери кыдат эки-турачы отрядтар

биле кады кады-шыгымы тулушушунар чорударын үргүлчүлзөннер. Төп фронтуга дайыннар дириг күжүнө болгаш техниказына улуг чидиргерлиг болганнар. (СЭТА).

Улустуң армиязынын болгаш кыдат эки-турачыларнын дайынчыларынын дугайында Кореянын чурттакчыларынын сагыш салышканы

ПХЕНЬЯН. Агрессорларга удур демсежип турар маадрылг Улустуң армиязына болгаш кыдат эки-турачыларга Кореянын чурттакчы чону хүнүнч-не улуг дузаламчыларын көргүзүп турар. Фронт биле тылдыг харылаштырып турар оруктарда фронтжө чоруп турар шериглерге медицина пунктулары болгаш дыштанылга пунктулары шөйүлгөн. (СЭТА).

Макартур Кореяга бактериологтук чепсекти хереглээрин планнап турар

ПЕКИН. Япониядан кээп турар меддеолерге үндөзилзеш, Синьхуа агентилелинч дамчыдып турары болза, Макартур ам үеге Кореянын Улустуң армиязына болгаш корей улуска удур хереглээр-биле бактериологтук чепсектиң будурулгезин калбартып турар. Кореяда америк шериглеринч аштырышканынч өжөжин негеп алыр дээр америк империализминч эң сөөлгү шилип алган чепсээ ол-ур.

Бактериялар өстүреринч хораның чепштерин белеткээринч чарыгдалыга Макартурнуң штабы ам безин 1.500 муң иенин үндүргөн. Бактерияларынч хораның чепштерин белеткээринч чарыгдаларын Япониянын чазан дамчыштыр боттандырып чорудуп турар. Делегетинч ийи дугаар дайыннынч үезинде япон шериглер Кыдатче шургуш киргеш, Соңгу болгаш Төп Кыдатка чума болгаш тифтинч бактерияларын тараткыш, Кыдаттынч чурттакчы чоннарынч аразына дыка хой өлүмүнч таварыштырган. Япония дүжүп берген соонда Япониянын ол бактериологтук дайын организакчыларын Макартурнуң штабы камгалап алган, олар ам хосталгада туруп турар.

Америк агрессилер дайыннынч ол кем буруулугларын ам үеге ажы-биле азыглап турар болгаш моң мурунда япон милитаристеринч хереглеп турганын бактериологтук чепсекти олар ам тайбың чурттакчы чонга удуу хереглээринч белеткеп турардыр. Америк империализминч ол чаз арастаныг бужар дерзин чорунга Кыдат улус шиттиреринч согушун-биле харылашар деп Синьхуа агентилелинч дыңнадында чугаалап турар. (СЭТА).

Кыдаттынч ажылчынары биле тараачыннары эртем билигни чедип ап турар

ПЕКИН. Кыдат чурттакчыларынч ортузунга бижик билбес чорукту узутууна сорулга-биле Кыдаттынч бүгү суурларында тараачыннарынч эге билиг чедип аларына херек кышкы школаларын тургусулаан.

1949 чылдың кыжынында ол школаларга 12.992.225 тараачыннар өөренип турган. Эге өөредилгени доосканынч сөөлүнде 3.485.036 тараачыннар эзулуг кезжэни школаларже шитчээр. 1950—1951 өөредилге чылынынч төңүзүңде кышкы школаларда өөреничилеринч саны 20 миллион кижиче чедир көвүдзөн, олардан 5 миллион тараачыннар келир өөредилге чылында кезжэни школаларга боттарынынч өөредилгезин уламчылап турар.

Кыдат ажылчынарынч ортузунда бижик билбес чорук дүргени-биле узутунып турар. 1950 чылда бижик билбес чорукту узутуунарынч курстарына 1.064.736 ажылчынар кирген. Бо чылын ол курстарга база 1.500 муң чыгыс ажылчынар кирерлер. Чечте билиг чок ажылчынарда болгаш тараачыннардан тургустунган удуртукчу ажылдакчыларнынч боттары

билеп алганынынч түңнелинде болган деп Синьхуа агентилели меддеглзөн.

Ол ышкаш шахталарда техниканынч айылды чок чоруунч энжиктеки бидик бүдүрүчү көргүзүлгенин чедип алырына арга-дузалыг болган. Хуайнаньинч шахталарында айылдыг болушкуннар 1950 чылдың бир дугаар чарты-биле домейлзөргө ол чылдың ийи дугаар чартында 80 хуу кудулаан, а чамдык шахталарга сөөлгү 8 айларынч иштинде айылдыг чоруктар чаңгыс-даа болбаан деп Синьхуа агентизи айтып турар.

Хөмүр даш казып үндүрер шахтларынч мурнакчы методтары Хуайнаньинч хөмүр даш уургазынынч бүгү шахтларынч методтары болуп берген болгаш ажылчынарынч күш-ажылынынч улуг бүдүрүчүлүгүн арга дузаны берип турар. Күш-ажылынынч чарыжынынч чоруп турган үезинде чамдык мурнакчыларынч рекордтары бүдүн коллективтеринч рекортары апарган деп Синьхуа агентилели демдеглеп турар. Бүдүрүлгезинч мурнакчыларынч дуржулганынч өске бригадааларга непередеринч биле шахталарда оларынч ажылынынч методун өөрениринч тускай курстарынч организастаан. (СЭТА).

Кыдат шахтларынч ол чедипшиктеринч болза, шахталарда күш-ажылынынч механизастаанынынч болган ону шынч организастаанынынч азызында, Совет Эвилелинч шахтларынч күш-ажылынынч мурнакчы методтарын өөрениш

сенциязы болган. Стратегтинч информациянынч ол бюрө-ул бодунуң ажылы, Япониянынч дайын үезинде-ле Кыдатка чорудуп эгелзөн. Дайын доозулган соонда улгө бо болза, Кыдатта, СССР-де болгаш Кореяда байдалды дугайында чажыт меддеолер чыып алыр болгаш өлүрүкчү, хоралакчы чоруктар организастаар дээр Соңгу база Соңгу-Чөөн Кыдаттынч улуг-улуг хоорайларына бодунуң агентуразын таарыштыр тургузуп алган турган. (СЭТА).

Тяньзиньге америк шпион организациязын илередип тыпканы

ПЕКИН. «Женьминьжибао» солунунч дыңатканы болза, чоктаа чаз Тяньзиньтинч хой-нинтинч айылы чок чоруунуң эргелели америк шеригинч стратегтинч информациянынч секциязы — шпион организациязын илереткен болгаш ол организация-биле холбашкан 21 кижиче хоругдатырган. Дөрт радиолар, бир радиоприемник чажыт бижимелдер болгаш өске-даа чүүлдер хавырып алдыган. Устүңде айтыганынч секция болза, Кыдатка, америк шпион организацияларынч бирээзи болуп болгаш шаанда стратегтинч информациянынч бюрөзунуң

сентязы болган. Стратегтинч информациянынч ол бюрө-ул бодунуң ажылы, Япониянынч дайын үезинде-ле Кыдатка чорудуп эгелзөн. Дайын доозулган соонда улгө бо болза, Кыдатта, СССР-де болгаш Кореяда байдалды дугайында чажыт меддеолер чыып алыр болгаш өлүрүкчү, хоралакчы чоруктар организастаар дээр Соңгу база Соңгу-Чөөн Кыдаттынч улуг-улуг хоорайларына бодунуң агентуразын таарыштыр тургузуп алган турган. (СЭТА).

Эш И. В. Сталинның „Правданың“ корреспондентизи-биле беседазы болгар дылда

СОФИЯ. Болгариянын телеграф «Правданың» корреспондентизи-биле агентилелинч меддеолени-биле, Болгариянын коммунист партиянынч ном шюраны 50 муң экземпляр тиражы үндүрер чери эш И. В. Сталинның кылдыр парлана. (СЭТА).

Болгарияда медицинанынч халас дузаламчызы

СОФИЯ. Болгариянын улус республиказынын Улустуң хуралынынч Президиуму чурттуг бүгү хамаалыларына — медицинанынч халас дузаламчызынын дугайында чарлыкты үндүргөн. Профвэллелдеринч кезижугунари болгаш күш-ажылы чар-ажылынынч кооперативтиг ажыл-агыйнынч кезижүгүнө

ри курорттарга болгаш эмнедге черлеринге профвэллелинч болгаш өске тускай доктааткан фондуларынч счдубиле эмнедир эргелигер. Министрлер чөвүлели болза, эм чүүлдеринч хой нуруузуңуң эртзөн чкегедирин доктааткан. (СЭТА).

Грек эрге-чагыргалар чуртта террорну күштөлдирип турар

АФИНЫ. Грецияда суд террор дендеп турар болгаш патриотчуларынч боол өлүрер чорук калбарып турар. «Эдефтерия» солунунч меддеол турары-биле алырга, Козани хоорайда шериг суду март 22-де ийи патриотчуларынч — Астерос Влахос болгаш Евангелос Цамбуриос оларын өлүрүп шиткен. Грек эрге-чагыргалар чурт иштинге террорлап өлүрер чорукту калбартып тургаш, ооң-биле Грецияга кандыг-бир

даштыкы чурт кыжанып турар деп бодунуң улугуна меге бодул киририне орадажып турар. Ол бүгүнч чорудул турарынынч кол сорулгазы болза, Грецияда оза байдал болу берген-дир, ыңдыг чүве төлөөде АКШ-тынч талазында анаа экономунч болгаш шеригинч «дузаламчызынч көргүспес болза хоржон турар эвес бе деп американнар билзинер дээр кара өжөтзөр чорудуп турар. (СЭТА).

Индияда тайбың талалакчыларынынч шимчээшкени

ДЕЛИ. Дера-Дуне хоорайга болган тайбың талалакчыларынч конференциянынч тайбың талалакчыларынч Ийи дугаар Бүгү-делегей конгрессинч шиттирлеринч амдыралга боттандырыр дугайында шиттиренинч хүлзөп алган.

Конференция болза, Теленганга национал-хосталгалыг шимчээшкенинч хиринчилеринге байырыг чагаанын чоруткан.

Ол ышкаш тайбың талалакчыларынч хоорай конференцияны Аграга база болуп эрткен. Конференциянынч төлөөлери болза, Делиге болуп дээр тайбың талалакчыларынч Ийи дугаар

Бүгү-индий съездинч соксадыр деп турар индий чазакты чаңгыс үн-биле бурудатканнар.

Мартта болган тайбың талалакчыларынч митингизинге олуршкан 2500 кижиче, таныштынч Бүгү-делегей чөвүлелинч берлин сессиязынынч шиттиренинч детезен резолюциянынч чаңгыс үн-биле хүлзөп алганнар, ол ышкаш тайбың талалакчыларынч шимчээшкенинче удуу индий чазактынч чорудуп турары өлүрүкчү чоруктарынч буруудайдып турар резолюциянынч база хүлзөп алган. (СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

БАЖЫН ХЕРЕКСЕЛИНИНЧ ЭКИ-ТУРА СТРАХОВАНИЕЗИН ГОССТРАХ ХҮЛЭЭП АЛЫП

Идик-хепти, парлар болгаш даараныр машиналарын, музыка херекселдерин, номнарын, чуруктарын, чадаг-тергелерин, көдээ ажыл-агый продукцияларын, тудуг материалдарын болгаш оон-даа өскелерин страхования илередип.

Бүгү хамаатылар!

Бажын херекселинч страхованиянынч керээлерин чарынар! Керээлерни чарары-биле Гострахтынч районнарда инспекцияларына барынар!

Гострахтынч Тыва автономнуг область талазы-биле эргелели.

ССРЭ-нинч улус ажыл-агыйын каттап тургузарынынч болгаш хөгжүдерининч дөрт дугаар күрүнө чээшкени

3 дугаар ойнаашкын 1951 чылдын март 11-де Калининград хоорайга болган

Сериялар №№	Областтар №№	Ойнаашканынч чыгыс рубль-биле	Сериялар №№	Областтар №№	Ойнаашканынч чыгыс рубль-биле	Сериялар №№	Областтар №№	Ойнаашканынч чыгыс рубль-биле	Сериялар №№	Областтар №№	Ойнаашканынч чыгыс рубль-биле
060039	1—50	200	064743	49*	1.000	070514	32*	1.000	07529	43*	1.000
060136	1—50	500	06502	1—50	200	07024	04*	1.000	07539	25*	25.000
060141	03*	1.000	06528	349*	1.000	07109	1—50	200	07536	1—50	500
06079	1—50	500	065280	2*	1.000	07110	05*	1.000	07553	1—50	200
060221	1—50	500	06245	02*	1.000	07130	37*	1.000	07555	33*	1.000
060225	39*	1.000	06530	48*	10.000	07314	16*	1.000	07563	10*	5.000
060304	1—50	200	0653	01—50	200	07234	24*	1.000	07567	08*	1.000
060359	1—50	200	06548	29*	1.000	07139	34*	1.000	07564	45*	1.000
06048	1—50	200	06546	14*	1.000	07138	36*	1.000	07603	10*	1.000
06093	39*	1.000	06574	1—50	200	07135	16*	1.000	07601	1—50	500
06094	16*	5.000	06579	30*	1.000	07155	12*	1.000	07628	18*	1.000
06067	1—50	200	06581	22*	1.000	07192	45*	1.000	07669	1—50	200
06075	15*	1.000	06127	1—50	500	07219	46*	1.000	07643	1—50	200
060731	3*	1.000	06138	4*	1.000	07223	1—50	200	07622	21*	1.000
060799	29*	1.000	06624	1—50	500	07256	25*	1.000	07675	1—50	200
06048	29*	1.000	0661	1—50	500	07281	31*	1.000	07676	08*	1.000
06073	05*	5.000	06515	1—50	500	07244	50*	1.000	07811	1—50	200